

the Robin stole a walnut from the male Chaffinch that was feeding on it; such records of interspecific kleptoparasitism among passerines are rare, especially in the non-breeding period and when parasite is smaller than host

Dne 4.2.2012 sem pri Pokojišču na Menišiji skozi okno opazoval ptice v sadovnjaku pred hišo. Mojo pozornost sta pritegnili dve ptici, ki sta čepeli na tleh v snegu. Pogled skozi daljnogled je razkril samico velikega detla *Dendrocopos major*, ki je poskušala odpreti lupino oreha, okoli nje pa je skakal samec ščinkavca. Ščinkavec je očitno čakal, da bi tudi sam dobil nekaj hrane, in se je detlu večkrat povsem približal, ta pa je nekajkrat kljunil proti njemu in ga prepodil. Enkrat se je obema pticama približala tudi taščica, in njej se je ščinkavec umaknil. Taščica je nato po nekaj sekundah odletela. Po približno minuti truda je detlu uspelo streti lupino oreha in iz nje izvleči približno polovico jedrca. S hrano v kljunu je odletel, preostali del oreha pa je pustil na tleh. Takoj zatem se je orehu približal ščinkavec in se začel hraniti s preostalim delom orehovega jedrca. Nato je ponovno priletela taščica (domnevno isti osebek kot prej), prepodila ščinkavca in odnesla celotnem preostali del oreha. Ščinkavec je nekaj časa še kljuval po tleh na mestu, kjer je prej ležal oreh, nato pa tudi sam odletel. Takšno interakcijo, ko en osebek ukrade že prisvojeno, a še ne v celoti konzumirano hrano drugemu osebk, ki je v njeno pridobitev že vložil energijo, opisujemo kot kleptoparazitizem (TOME 2006). Kleptoparazitizem je med pticami dokaj pogost pojav, ki je bil največkrat zabeležen med vrstami vodnih ptic (npr. galebi, čigre) in ujed (BROCKMANN & BARNARD 1979, SHEALER 2001), znan pa je tudi med mnogimi drugimi skupinami živali (IYENGAR 2008). Kljub temu da so pevci vrstno daleč najbolj številna skupina ptic, je število primerov zabeleženega kleptoparazitizma med njimi majhno in večinoma omejeno na družini vranov Corvidae in srakoperjev Laniidae (BROCKMANN & BARNARD 1979). To je najverjetneje posledica dejstva, da se pevci večinoma hranijo z majhnimi kosi hrane, ki jih je mogoče hitro zaužiti (KELLNER & COOPER 1998), s krajšanjem časa konzumacije pa se v splošnem zmanjša verjetnost kleptoparazitizma (STILLMAN *et al.* 1997). Zato je pri pticah pevkah večja verjetnost kleptoparazitizma v obdobju gnezdenja, ko starši nosijo hrano mladičem v gnezdu, zaradi česar se podaljša čas od pridobitve hrane do zaužitja, kar kažeta npr. dve opažanji, zabeleženi pri severnoameriških penicah Parulidae (KELLNER & COOPER 1998). V našem primeru je bil čas hranjenja ščinkavca podaljšan zaradi lupine oreha, ki je preprečeval, da bi lahko gostitelj na hitro pojedel hranilno sredico. To je izkoristila taščica, ki je bila očitno dominantna proti ščinkavcu, saj ta ni niti poskušal braniti pridobljene hrane. Zanimivo pri opaženi interakciji je to, da je manjša vrsta (taščica – dolžina telesa 140 mm, razpon peruti 200–220

mm, masa 16–22 g) ukradla hrano večji (ščinkavec – dolžina telesa 145 mm, razpon peruti: 245–285 mm, masa: 19–24 g; KRYŠTUFEK & JANŽEKOVIC 1999). Pri pticah namreč večje vrste navadno dominirajo v agresivnih medvrstnih interakcijah (VREZEC 2004), kar velja tudi za interakcije pri hranjenju (WALLACE & TEMPLE 1987).

Miha Krofel, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Večna pot 83, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: miha.krofel@gmail.com

ŠČINKAVEC *Fringilla coelebs*

Chaffinch – intensive visible spring migration in NE direction noted in the Dravsko polje area (NE Slovenia): 2,644 individuals counted on 19 Mar 2011 between 8.30 and 10.00 hrs at Medvedce reservoir (UTM WM53, NE Slovenia) and ca. 7,000 individuals on 20 Mar 2011 between 7.00 and 10.00 hrs at several Dravsko polje sites. Altogether, probably more than 100,000 individuals migrated over the area in those two days, based on simple calculation. Presumably, it was rather strong headwinds that forced the birds to migrate at such low altitudes (< 50 m).

Spomladanska selitev ščinkavcev je bila v Sloveniji opisana dvakrat v zadnjih nekaj letih: prvič nad Dravskim Dvorom na Dravskem polju (BORDJAN 2007B) in drugič na Gurah na JZ robu snežniške planote (FIGELJ 2008). V obeh primerih so bile seleče se ptice preštete znotraj omejenega vidnega polja opazovalcev. V datumsko zelo podobnih opazovanjih sredi marca je bilo v razmeroma kratkem času prešteti oziroma ocenjenih 1533 oziroma 2000 osebkov. V letu 2011 sem imel priložnost ponovno opazovati selitev ščinkavcev. Tokrat sem zaradi popisov različnih vodnih teles na Dravskem in Ptujskem polju pregledal večji del Dravskega polja. Dne 19.3.2011 sem se napotil na zadrževalnik Medvedce in na poti tja opazil nekaj jat ščinkavcev, ki pa jim nisem posvetil posebne pozornosti, saj se mi je mudilo k zadrževalniku. Tam sem se zavedel zmote, saj sem med 8.30 in 10.00 h v srednje močnem SV vetru naštel 2644 osebkov, ki so vsi leteli proti SV. Največja posamezna jata je štela 250 osebkov. V istem času je na zadrževalnik preletelo še 112 brinovk *Turdus pilaris*, 272 grivarjev *Columba palumbus* in 6 duplarjev *C. oenas*. Selitev se je nadaljevala tudi naslednji dan, ko sem ščinkavce in grivarje opazil že doma na Dravskem Dvoru. Seleče se jate sem spremljal še vso pot do Medvedc, na zadrževalniku ter še večji del poti od tam proti bazenom tovarne sladkorja pri Ormožu. Skupaj sem selitev spremljal od 7.00 do 10.00 h. Na Dravskem Dvoru sem v pol ure zabeležil okoli 1500 osebkov, nadaljnjih 1000 pa med 20 min dolgo vožnje do zadrževalnika, kjer sem nato naštel okoli 4000 osebkov v uri in pol. Na poti do bazenov pri Ormožu sem naštel še 500 osebkov. Skupaj sem

tako ta dan zabeležil dobrih 7000 ščinkavcev, ki so tako kot prejšnji dan vsi leteli proti SV. Dne 20.3. je sem zabeležil tudi 661 grivarjev in tri brinovke. Selitev je bila približno enako intenzivna po celotnem Dravskem polju, od zore do časa malo pred 10. uro, zato ocenjujem, da je v treh urah Dravski Dvor preletelo vsaj 9000 osebkov, zadrževalnik Medvedce pa vsaj 8000. Pot iz Dravskega Dvora na zadrževalnik poteka skoraj pravokotno na smer opazovane selitve, ki je bila vzdolž celotne poti enako intenzivna, s približno 50 os./km razdalje. Tako ocenjujem, da je vsak kilometer razdalje med Dravskim Dvorom in Medvedci do 10. ure preletelo 9000 ščinkavcev. Domnevam, da je v dveh dneh med 19. in 20.3.2011 Dravsko polje preletelo več kot 100.000 ščinkavcev. Medtem ko se ostali pevci večinoma selijo ponoči (BURTON 1992), pa se ščinkavec seli podnevi, in sicer predvsem v jutranjih urah (CRAMP *et al.* 1994). Masovni vidni selitvi ščinkavcev je verjetno botroval tudi srednje močan SV veter, ki je torej pihal v nasprotno smer, kot je potekala selitev. Ker na večji višini veter navadno piha močneje kot pri tleh, sta domnevno močnejši veter višje in njegova neugodna smer prisilila ščinkavce k selitvi na majhni višini (večina jat < 50 m) (glej NEWTON 2008).

Dejan Bordjan, Nacionalni inštitut za biologijo, Večna pot 111, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: dejan.bordjan@gmail.com

SEVERNI REPNIK *Carduelis flavirostris*

Twite – two individuals observed on 4 Dec 2010 at Ptujsko jezero reservoir (UTM WM63, NE Slovenia); very rare species in Slovenia, with only 10 records made prior to this observation, but almost unrecorded in the last 30 years, with last previous record made in 1994 at the same site

V mrzlem in zasneženem dnevu 4.12.2010 sem se z vlakom odpravil na Ptuj, da bi se udeležil srečanja Štajerske sekcije, ki naj bi se pričelo v popoldanskih urah v Markovcih pri Ptuj. Zaradi slabih prometnih povezav sem imel na voljo veliko časa za opazovanje ptic v okolici Ptujkega jezera. Od vseh zabeleženih vrst sta me najbolj presenetila dva severna repnika, ki sta se prehranjevala na zaraščeni njivi in mejici ob jezeru. S teleskopom sem lepo videl njun značilni rumeni kljun in rdečo trtiko. Kmalu za tem sta odletela kakšnih 100 m do bližnjega potoka in se tam še naprej prehranjevala. Severni repnik je v Sloveniji zelo redka vrsta, saj je bil pred mojim opazovanjem zabeležen vsega desetkrat (HANŽEL & ŠERE 2011). Pri tem najbolj bode v oči dejstvo, da ga v zadnjih 30 letih skoraj ni bilo videti. Nazadnje je bil ugotovljen novembra 1994, in to prav na Ptujskem jezeru (BOŽIČ 1995).

Matej Gamser, Na griču 3, SI-3202 Ljubečna, Slovenija, e-mail: matej.gamser@gmail.com

VRTNI STRNAD *Emberiza hortulana*

Ortolan Bunting – one 1cy individual caught and ringed on 12 Sep 2011 at Retje, Lake Cerknica (UTM VL56, S Slovenia); obviously a very rare species at the site as previously caught only twice in the 20 years of our ringing efforts

Slika 15 / Figure 15: Vrtni strnad / Ortolan Bunting *Emberiza hortulana*, Retje, Cerkniško jezero, 12.9.2011 (foto: D. Šere)

Dne 12.9.2011 sem obročkal ptiče ob kanalu Sudanka pri Retju na Cerkniškem jezeru. Skupno sem obročkal 96 ptičev, od tega največ srpičnih *Acrocephalus scirpaceus* (55) in bičjih trstnic *A. schoenobaenus* (22), modre taščice *Luscinia svecica* (3), kobiličarja *Locustella naevia* (2) itd. Tega dne me je presenetila srpična trstnica z obročkom BUDAPEST K 118781, še bolj pa vrtni strnad *Emberiza hortulana* (slika 15). Zbral sem naslednje biometrične podatke: dolžina peruti 86 mm, masa 21,6 g in starost 1y. Starost sem določil na osnovi oblike in obarvanosti repnih peres (SVENSSON 1992). V roki sem vrtnega strnada fotografsko dokumentiral in z obročkom LJUBLJANA SLOVENIJA AV 55003 izpustil. Pri pregledu podatkov o obročkanih ptičih v Sloveniji za obdobje 2000–2011 sem ugotovil, da je bil vrtni strnad pred tem na Cerkniškem jezeru obročkan samo dvakrat, in sicer 24. in 28.8.2000 (obročkovalec B. Lapanja). Glede na to, da na Cerkniškem jezeru ptiče redno obročkamo že več kot 20 let, zlasti v času jesenske selitve (avgust/september), lahko sklepamo, da je vrtni strnad tu zelo redka vrsta.

Dare Šere, Langusova 10, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: dsere@pms-lj.si